

Lavdnjegoahti – jávkamin lean bivdoárbi

**Meahccebivdiid
doarjjabáikkit
lavdnjegoađit
šaddet hárvenažžan
Davvi-Sámis.
Doaisttázii
gávdnojit vel datge,
geat máhttet
dakkára cegget.**

D ámDán ijastallansaji meattá
sáttá vázzit almmá, ahte oppa
fuobmáge dan. Meahccebivd
leat don doloža rájes idjanan
darfegodiin, muhlo velgo dat gávdnojít
ortnegis?

Anárlaš girječálli **Seppo Saraspää**
lea reaissuinis idjanan dávjá godiin.
Rivttes vugiu ceggejuvvon ja
fuolahuvvón lavdnjegoahti lea vuogas
ja liegga idjananbáiki. Saraspää
leamašan mielede ovta goadi ceggemis.

– Lavdnjegoahti lea muorariggái
dahkkon ja lavnnjiin olggobeale
skoadastuvvon idjananbáiki, mas lea
dollasadjí. Muhtumin goadi láhttí
sáttá leat mehterbeale eatnama vuolde,
muhlo goahti ii leat gorsu, iige dat leat
eatnama siste.

Lavdnjegoađi huksenstiillat leat
muhtun veardde molsašuddan áiggiid
mielede, muhlo lavnnjiin skoadasteapmi
dahká das lavdnjegoađi. Lavdnji lea
oktanaga seainni ráhkodus, isolašuvdna
ja čáhcegáhttu. Go lavdnjegoađdis
šaddagohtet suoinnit ja dakjusat, čáhei
golgá daid mielede vulos.

Duoddariin vuovde-Lappi

Saraspää árvvoštallá, ahte lavdnje
godiiid leat ávkkástallan dábálaččat
moadde čuodi lagi dassái Guossáma
vuovdesámesiiddaid ráje. Dál lavdnje
godiiid gávdna dálá sámeguovllus.

Máddeleappos dan ávkkástallan lea
muhtun muddui vajálduvvan, vaikke
muhtun lavdnjegoađit ain gávdnojít:

Meahcirádđehusa Retkikartta-bálvalus
gávdná moadde. Dábálaččat barttat
ja gieddesávnit leat buhtten lavdnje
godiiid meahccebivdiid gaskaboddasaš
ássansadjin.

Naba man dihti lavdnjegoahti lea
dakkár go dat lea? Mii lea hábmen dan
stiilla ja dárbbuid?

– Sápmelaččaide mun lavttán dan.
Duoddariin dat lea goahti, vuvddiin
sáhttet hållat lavdnjegoađis, muhlo
seammá ráhkodus dat lea. Duoddaris ii
leat olus eará go roaŋkesoagít ja lavdnji.
Eai dat muorat bartaávnناسin dohkke.

Anára beahcevuvddiinge goadis leat
iežas bealit:

– Dat leamašan álkimus cegget
liegga ássansadjin daid ávdnasiin mat
doppe leat, Saraspää smiehttá.

Garrejuvvon sogiin riggi

Goadi ceggen álgá goahtemuoraid
njeaidimiin ja garremiin.

– Árbevirolaš duottargoađi riggi
dahkko garrejuvvon soagis, main
ceggejuvvo jorbadasa hápmásaš riggi.
Dát goahtemuorat bardojuvvotit nu
teahhta go vejolaš.

Garrejuvvon dat leat danin, go
bessiin soahki mieská johtilit, muhlo
garrejuvvon soahki gierdá guhkká.

– Rikki ala leat ainjuo máddeleappos
stullen beassi, dan in dieđe, leatgo dan
sáhttán logut lagežis. Guossaguovllus
leat ávkkástallan maiddái guosa gara,
man leat stáhpalastán dego čuomaid
badjálagaid.

Vuovdegauvllus leamašan vuoli
mužžan moadde hirssa. Daid ala leat
ceggen buot njealji čiegas reahpene
guvlui badjánan, luddejuvvon muorain
bardojuvvon gáhtu.

Rikki ala biddjojuvvo assás
lavdnjegoardi. Saraspää lea oaidnán
figgamušaid, main seaidnán leat figgan
stellet lavnnji dego náhki, muhlo
vuloshan dat golgá. Goahti namalassii
ceggejuvvo bardimiin lavdnjetiillaid.

Dego tiilaseainni ceggen

– Lavnnjis čuohppat dakkár 60 x
40 sentte bihtáid, mat bardojuvvotit
badjálagaid dego livčii muvremiin
tiilaseainni. Vuollin seaidni lea lea
assái, juobe 70 sentte, ja seaggú bajás
sulaid 40-sentte asun.

Go okta lavdnjetiilla ii leat nu
assái, logemat sentte, de daid dárbbaša
ovta goahtái biro olu, Saraspää lohká.
Čaarmáuáivi guossauvddi goahtái
dáid čuhppe 600-800 bohtá, Saraspää
muittasa. Bardimis ledje iežas goanstatt.

– Vuolimus lavdnjegoardi bargo
juvvo muolddabealli vulos. Nubbi
geardi fas muolda bajás, dahjege
dakjusat vuostálagaid. Čuovvovažžan
fas muolddat vuostálagaid, dasto
dakjusat vuostálagaid.

Dáinna vugiu luovos lavdnjebihtát
šaddet loahpas oktan, giddes seaidnín.

– Áibmomolsun lea dehálaš. Goadis
galgá leat áimmu sisaboahtrráig
vaikke uvssas ja manječiegas
fiellobohcci gáhtu čađa olggos. Dušše
kamiidna ii reahkká olggos mannan
áibmui. Jus sisaboahnta dahje olggos
mannama gokčá, goahtái šaddá
seammás moskkus hädja.

Dološ godiin lea eanaláhti,
otnábeavvle godiin leat láhttelájkot ja
fielloláhti.

– Jus goadis lea fielloláhti, de dan
vuolá bealle galgá beassat biggot.

Uksa lea joga luhtte eará guvlui

Ovttaláhkaigoahtileaálogaskaboddasaš
ássansadjji. Vuodesámiid anus dat lea
gullan jahkejohtimii, baikki molsumii
jagiáiggiid mielede. Goadit ledje
dálveággeássansajit ja dat leat sáhttá
leat olles gilli. Meahccái dahkon
ovttaskas goadit leamašan ovta soga

Lavdnjegoađit Anárjávrri sullos, Gálđdoaivvi meahcceguovllus, Ohcejoga kirkku luhtte ja Urho Kekkonen álbmotmeahcis.

meahcce- ja guollebivddu ja čoaggima
várás sin guovluin.

Anára Oadđeveajis leat 1600-logus
lean sámiid dálvesiidda bázahasat,
mas johkaguoras leamašan guhkes
ráidu goadit. Dán gilis lea okta
earenoamášvuhta, man Saraspää lea
deaivan eará sajisge.

– Jus mii cegget goadi dahje
ássansaji johkagáddái, de ukxa lea
diedusge joga guvlui. Oadđeveaji ja
earágé boares sámesiiddain dat lei
njuolgá meahci guvlui, eret jogas.

Manin, dasa ii Saraspääs gávdno
vástádus.

Dán goadi lavnjegeardi lea duođaid assái, seinniid vuolágeahčen olu badjel
mehtera. Seainnit ja gáhttu ledje ovdal seammá lavnjegeuhpá, muho seinniid
lavnji lea vudjon.

Anájrávrri sullos lean boares ja luoškkas goadis leat lása bajábeali rádjai
hirsaseainnit ja fielloláhti.

Seppo Saraspää lei mielde ceggemin
Caarmâuáivi suollemas Guovžagoadi.

Guovžagoadi báikki eai muitalan

Anájrávrri máttanuortta bealte, Rájjiovsseba ja Njellima
beallemuttus lea Čaarmâuáivi meahceguovlu. Guovllu
máttaoasis lea moatti njealjehaskilomehtera viidosáš
Čaarmâuáivi guossavuodvi, Suoma davimus oktilaš
guossavuoddegouovlu ja nuorttabeale táigaguossavuodvi
máttimus dihttongouovlu. Vuovddi siste lea goahti buori
ortnegis, mii ii leat merkejuvvon kártii eage dan koordináhtaid
almmut dan odđasit ceggejeaddjiid sávaldaga mielde.

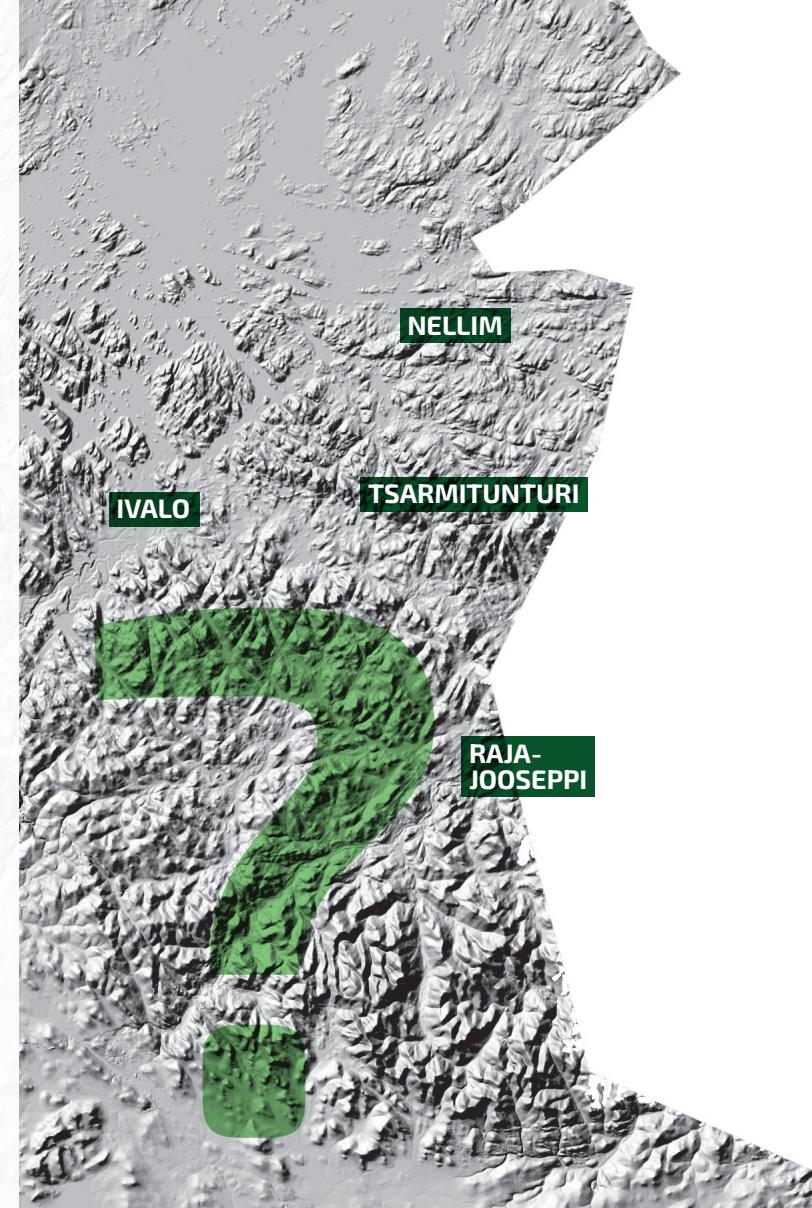
Dán goadi historjá lea moatti jahkelogi duohken. Álgoálggus
dan leat ceggen almmá lobi Anára dahje Soadegili guovža- ja
ealgabivdit sidjiide doarjjabáikin. Goahti lea čihkkojuvvon
bures ja ainge dan lea hui váttis gávdnat, Seppo Saraspää dadjá.

– Vaikke dan ohcá, Guovžagoadi sáhttá vázzit meattá 50
mehtera duohken, jus ii deaivva johtit uvssa bealte.

Guovžagoadi sajádat bisui dan ceggema majjá smávvva
joavkku dieđus, dassái go uvssa lássa šleadggehii okti
rádjegozáhusa helikopterii. Meahciráđdehus hálidit boaldit
lobi haga ceggejuvvon ássansaji, muho rádjegozáhus hálidii,
ahte dat seailluhuvvon patrullaid vuoinjastandoarjjabáikin.

Goahti ii boldojuvvon. Dán jahkeduháhii boadđedettiin
dat lei nu heajos ortnegis, ahte doppe ii sáhttan idjadit.
Joavku eaktodáhtolaš Čaarmá meahcceviilljan gohčoduvvon
joavku oačui Meahciráđdehusas lobi divvut goadi go
ákkastalle guovllu dikšun- ja geavahanplánas mánnašuvvon
bividkultuvrra gáhttema.

Meahciráđdehusa biergasiguin ja eaktodáhtolaš bargguin
goadi sadjái huksejedje oalát odđa goadi jagi 2012.

Goadit oassin davvi kulturábbis

Meahciráđdehusa Lappi Luonddubálvalusaid guovlluohoavda
Pirjo Seurujärvi árvvoštallá Davvi-Sámis leat čudiid godjiid
dahje goahtesajii. Dat leat mággalagan ortnegis. Nuppit
goadit leat johtiide rahpasat, buori ortnegis ja Meahciráđdehusa
fuolahusa vuollasažan, nuppit duše goahtesadjin eatnamis
dahje kártamerkejupmin arkeologalaš čuozáhagas.

Árbevirolaš goadit leamašan ovta soga dahje bearraša
anus. Oassi stáhta eatnamiin lean godiin leat ain priváhtat ja
lohkkaduvvon. Meahceguovlluid dikšun- ja geavahanplánain
váldolinjen leamašan, ahte ovdal meahceguovlolága
ceggejuvvon godiide sáhttá dahkkot soahpamuš dan
ávkkástallamis. Dat gáibida, ahte goahti lean ássangelbbolaš,
eaiggát leat gieldda ássi ja goahti ávkkástallo meahcce- ja
guollebivddu dahje čoaggima doarjjabáikin.

– Ainjua Ohcejoga goadit leat leamaš sogaid árbevirolaš
murjen-, guolástan- dahje rievssatbivdosajiin, Seurujärvi lohká.

– Goadit leat oassi árvvoláš kulturábbis. Jus báiki ii leat šat
leamašan anus ja goahti lea mieskan ja heajos ortnegis, dat ii
leat burgojuvvon, muho guđđojuvvon gudnejahttimiin gahčat.

Dasa jávkagoahtán ássansajii jokvui dáidet gullat stuarámus
oassi godiin. Meahciráđdehusas ii leat plána daid divvumii.

Deatnogáttis Jeagelveajji sámedállui lea majimuš
ceggejuvvon odda goahti boares goadi sadjái. Godiid
huksenárbbi hálidit seailluhit, muho dasa dárbbáša čeahpes
olbmuid ceggemii. Velgo Meahciráđdehusa barggu leat
goahteceggejeaddjit?

– Gal dakkárat gávdnojut Meahciráđdehusasge, Seurujärvi
dadjá.

Lasi godiid birra T. I. Itkonen ginjgis Suomen lappalaiset
vuoteen 1945 (WSOY 1948)